

ZAPISNIK

sa 7. sjednice Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore, održane 30. maja 2017. godine

Sjednica je počela u 11 sati.

Odborom je, na sjednici, predsjedavao poslanik Suad Numanović, predsjednik Odbora.

Sjednici Odbora su prisustvovali poslanici, članovi Odbora: Miodrag Radunović, Halil Duković, Vujica Lazović i Nedžad Drešević.

Sjednici Odbora nije prisustvovala poslanica Maja Bakrač, pa je shodno članu 65 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, sjednici Odbora prisustvovao poslanik Nikola Rakočević, kao zamjenik poslanice Bakrač.

Pored članova Odbora, sjednici su prisustvovali: Nikola Antović, generalni direktor Direktorata za međunarodnu saradnju i harmonizaciju propisa u Ministarstvu zdravlja, Agima Ljaljević, direktorica Centra za promociju zdravlja u Institutu za javno zdravlje Crne Gore, Gordana Reljić, direktorica JU Specijalne bolnice za plućne bolesti „dr Jovan Bulajić” u Brezoviku, Vladimir Todorović, direktor Klinike za onkologiju i radioterapiju Kliničkog Centra Crne Gore, Višnja Orban, pomoćnica direktora Uprave za inspekcijske poslove, Mina Brajović, šefica Kancelarije Svjetske zdravstvene organizacije za Crnu Goru i Sanja Šišović, program menadžerka nevladine organizacije „Cazas”.

Rad sjednice pratili su akreditovani novinari.

Sjednica je posvećena Svjetskom danu borbe protiv pušenja

Predsjednik Odbora Suad Numanović podsjetio je da se Svjetski dan borbe protiv pušenja obilježava 31.maja. Naglasio je da je Svjetska zdravstvena organizacija 31.maja 1987.godine prvi put obilježila dan borbe protiv pušenja koji se od tada svake godine obilježava. Godišnje u svijetu prijevremeno umre preko šest miliona ljudi zbog bolesti koje su prouzrokovane ili pogoršane pušenjem. Ako se ništa ne preduzme na ovom planu epidemija će ubiti više od osam miliona ljudi svake godine do 2030. Takođe, kazao je, da je korišćenje duvana vodeći svjetski uzrok nastanka oboljenja, koji rezultiraju povećanjem mortaliteta. Više od 80% umrlih će biti u zemljama sa slabijim socioekonomskim prihodima. Duvan ima 7639 štetnih materija od čega 70 materija koje su kancerogene. Duvan je jedan od glavnih

uzročnika kardio vaskularnog oboljenja a pušenje se sve više dovodi u vezu sa karcinomom pluća.

Podsjetio je da duvanski dim veoma štetno djeluje i na nepušače koji borave u zadimljenom prostoru i udišu dim, odnosno izloženi su pasivnom pušenju. Prema izvještaju Svjetske zdravstvene organizacije nepušači koji žive sa pušačima imaju 20% do 30 % veći rizik za razvoj karcinoma pluća, dok se povećani rizik za ovu lokalizaciju karcinoma, usled izloženosti duvanskom dimu na radnom mjestu, procjenjuje na 12% do 19%. Rizik za koronarnu bolest, veći je 25% do 30 % kod nepušača koji žive sa pušačima. Najnovija istraživanja ukazuju da su ovi podaci i veći. Dodao je da ne postoji bezbijedan nivo izlaganja duvanskom dimu i da efikasna zaštita podrazumijeva potpunu eliminaciju duvanskog dima iz svakog zatvorenog javnog i radnog prostora. Takođe, okruženje bez duvanskog dima sprječava početak pušenja a ima i pozitivan uticaj na odvikavanje od pušenja, smanjenje razbolijevanja i smrtnosti zbog pušenja. Na ovaj način se istovremeno smanjuju troškovi za liječenje osoba čija su oboljenja prouzrokovana pušenjem. Naglasio je da u savremenom svijetu pušenje, odnosno štetne posljedice pušenja, predstavljaju jedan od vodećih javno zdravstvenih problema.

Predsjednik Odbora se u svom izlaganju, osvrnuo i na normativna akta koja je Crna Gora usvojila u cilju kontrolisanja i smanjenja upotrebe duvana. Kazao je da je Crna Gora usvojila okvirnu Konvenciju o kontroli duvana još 2004.godine, koja je ratifikovana 2007.godine. Takođe, kazao je da je Crna Gora, na osnovu ove globalne politike, svoje nacionalne ciljeve definisala u Nacionalnoj strategiji o kontroli duvana i Akcionom planu kontrole duvana. Nacionalna strategija o kontroli duvana donijeta je 2005.godine od strane Nacionalne komisije za kontrolu duvana. U domenu kontrole duvana donijet je i Zakon o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda, koji je Skupština prvi put usvojila 2004.godine.

Generalni direktor Direktorata za međunarodnu saradnju i harmonizaciju propisa u Ministarstvu zdravlja Nikola Antović je kazao da je pušenje duvana realan i vidljiv javno zdravstveni problem. Naglasio je da je strateški i normativni okvir u Crnoj Gori kada je riječ o ovom problemu dobro postavljen. Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030.godine pušenje je prepoznato kao jedan od ključnih rizika za nastanak i razvoj hroničnih nezaraznih bolesti. Istom strategijom se ukazuje da je Crna Gora prošla epidemiološku tranziciju i da, u Crnoj Gori, postoji veći rizik od nezaraznih nego od zaraznih bolesti. Takođe, kazao je da je bitno da multisektorska saradnja svih društveno odgovornih partnera u procesu sprovođenja politika unapređenja zdravlja bude na najvišem nivou. U tom pravcu, naglasio je, Vlada Crne Gore i Ministrastvo zdravlja očekuju punu podršku svih segmenata društva, koji su uključeni u ovu problematiku. Kazao je da postoji i Nacionalni

savjet za hronične nezarazne bolesti. Savjetom predsjedava premijer Crne Gore. U planu je formiranje subregionalne grupe za kontrolu duvana u Crnoj Gori. Na kraju, istakao je da je Vlada Crne Gore, u saradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom, započela izradu ozbiljne i sveobuhvatne studije o efektima upotrebe duvana koji će pokazati koliko pomenuti riziko faktor ima uticaja na smrtnost i koji su i koliki uticaji na državni budžet.

Šefica Svjetske zdravstvene organizacije za Crnu Goru Mina Brajović, ukazala je na činjenicu da je problem nezaraznih bolesti odavno prevazišao okvire javno zdravstvenog problema. Istakla je da Svjetsku zdravstvenu organizaciju posebno raduje to što je Vlada Crne Gore, u svojoj Nacionalnoj strategiji, usvojila globalnu mapu održivog razvoja. Od naročitog značaja je što se Vlada Crne Gore, usvajajući ovu strategiju, obavezala da će za jednu trećinu smanjiti broj prijevremene smrti, koje su povezane sa hroničnim oboljenjima i to upravo kroz insistiranje preventivnog djelovanja. Formiranjem Nacionalnog savjeta Vlada Crne Gore obavezala se da će, do 2025. godine, multisektorski raditi na smanjenju prevalence pušenja i to za 30%. Navela je da je predmet posebne pažnje Svjetske zdravstvene organizacije epidemiološka situacija u Crnoj Gori. Naglasila je da najnovija istraživanja „govore” da je, u 90% slučajeva obolijevanja od raka pluća u muškoj populaciji, uzrok pušenje dok je u ženskoj u 80 % . Dodala je da je u periodu od 2008. do 2014. godine procenat pušenja kod trinaestogodišnjaka porastao sa 5,1% na 6, 9%. Kada je riječ o ukupnom broju pušača u Crnoj Gori, najnoviji podaci pokazuju da ih je ukupno 152 hiljade. Istakla je da Vlada Crne Gore, u saradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom, priprema studiju koja će evaluirati efekte povećanja fiskalnog opterećenja, između ostalog, i na duvanske proizvode u Crnoj Gori koji bi bili, mjereni smanjenjem smrtnost i obolijevanja.

Agima Ljaljević, direktorica Centra za promociju zdravlja u Institutu za javno zdravlje Crne Gore mišljenja je da Crna Gora treba formirati multisektorsko tijelo koje bi trebalo da obezbijedi da se radi na kontinuiranoj kontroli duvana, unapređenju zdravlja populacije i smanjenju troškova koji se izdvajaju za zdravstvenu zaštitu. Naglasila je da je sve veći broj žena koje su oboljele od karcinoma pluća. Dodala je da najnovije istraživanje pokazuje da je broj dječaka - petnaestogodišnjaka udvostručen u odnosu na predhodno istraživanje i taj procenat iznosi 12,8%. Šesnaestogodišnjaka koji konzumiraju duvan je 13%. Ovo istraživanje, koje je rađeno po svjetskim metodologijama, pokazuje i da je 2/3 mladih navelo da je izloženo pasivnom pušenju kao i reklamiranju duvanskih proizvoda i nuđenju besplatnih primjeraka duvanskih proizvoda. Zaključila je da treba raditi na većoj implementaciji normativnih akata koji su na snazi ali i da je krajnje vrijeme osvrnuti se na resurse koji se bave prevencijom duvana.

Sanja Šišović, program menadžerka nevladine organizacije „Czas“ naglasila je da je za pohvalu agresivnije sprovođenje mjera koje su predviđene nacionalnim strateškim dokumentima, zakonima i Strategijom održivog razvoja. Naglasila je da je u Evropskoj Uniji prosječna cijena cigareta 6 eura dok je kod nas najskuplja kutija cigareta 6 eura. Smatra velikim problemom to što su cigarete jako dostupne maloljetnicima. Istakla je da nije to samo problem sa cigaretama već i sa alkoholom i sa drogama. Naglasila je da postoji procenat populacije koji ne želi da prestane da puši. Za takvu kategoriju stanovništva, smatra, moraju biti pronađeni neki alternativni programi kao što su programi smanjenja štete na zdravlje. Istakla je da je naročito osjetljiva kategorija pasivnih pušača koji su zaposleni u ugostiteljskim objektima, turizmu i zaposleni u sportsko rekreativnim objektima koji su konstatno izloženi duvanskom dimu. Kazala je da, u prošloj godini, od 33 trudnice, koje se se obratile ovoj nevladinoj organizaciji, 17 njih su bile aktivni pušači.

Gordana Reljić, direktorica JU Specijalne bolnice za plućne bolesti „dr Jovan Bulajić“ u Brezoviku kazala je da je procenat oboljelog stanovništva od pušenja na zapadu 6% i da je ,do prije dvije godine, toliki procenat i kod nas bio. Međutim, u poslednje dvije godine taj procenat je porastao na 10%. Naglasila je da, od ukupnog broja pacijenata koji dođu u ovu bolnicu, 82% kažu da su dugogodišnji pušači. Što se tiče starosne dobi stanovništava naglasila je da je, do prije dvije godine, obolijevalo stanovništvo starosti između 60 i 70 godina ali je sada taj procenat smanjen i pretežno obolijeva stanovništvo starosti između 50 i 60 godina života. Kada je riječ o odnosu između muškaraca i žena taj odnos se kretao 5 prema 1 do prije dvije godine od kada se taj odnos promijenio i sada iznosi 3 prema 1. Dakle, sve veći broj žena obolijeva od karcinoma pluća. Jedan od razloga za to, osim povećane konzumacije duvana, jeste i psihofizička struktura žene. Kazala je da je riječ o posebnim karcinomima koji su karakteristični za naš region, dodajući da je, kod pacijenata, koji dolaze u ovu ustanovu, stepen obolijevanja u poodmakloj fazi bolesti. Naglasila je da ova bolnica pruža kompletnu dijagnostiku. Kompletna terapija podrazumijeva radio i hemioterapiju i operativnu terapiju. Naglasila je da ova bolnica ima odličnu saradnju sa Kliničkim centrom Crne Gore. Postoji konzilijum koji donosi odluku o svakom tretmanu. Istakla je da je u primjeni novi projekat kada je riječ o karcinomu pluća a riječ je o personalnom pristupu toj bolesti. Kazala je da je u pitanju metoda molekularne dijagnostike.

Vladimir Todorović, direktor Klinike za onkologiju i radioterapiju Kliničkog Centra Crne Gore kazao je da je pušenje uzrok mnogih tumora, ne samo tumora pluća već i tumora glave i vrata, grlića materice, bubrega pa čak i tumora dojke. Naglasio je da je, pored pušenja, bitan uzrok i zagađenje koje je prisutno u gradskoj sredini gdje je i veći procenat obolijevanja. Dodao je da

je u 70% do 75 % pacijenata bolest u unaprijeđenom stadijumu a to za posljedicu ima otežano liječenje. Takođe, kazao je, da bi se pacijent adekvatno liječio potrebna je adekvatna hirurška ekipa, operaciona sala itd. Pored ovog, potrebna je i oprema za radioterapiju odnosno zračenje. Kazao je da Klinički Centar Crne Gore posjeduje jedan aparat za radioterapiju koji je star sedam godina. Istakao je, da je najnovija metoda liječenja kancera - liječenje imunoterapijom. Ta vrsta terapije se daje u prvoj fazi liječenja. U Crnoj Gori ta metoda terapije još nije u primjeni. Raduje to, kako je kazao, što, u Izveštaju Svjetske zdravstvene organizacije, predstavljeni podaci „govore” da je, između 2000. i 2012. godine, Crna Gora bila jedna od rijetkih zemalja koja je smanjila mortalitet koji je bio posljedica karcinoma.

Višnja Orban, pomoćnica direktora Uprave za inspekcijske poslove kazala je da Uprava za inspekcijske poslove, preko svojih službi, sprovodi kontrolu realizacije Zakona o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda u Crnoj Gori. Kazala je da sa rezultatima nijesu zadovoljni. Naglasila je da, inspekcijski nadzor u Crnoj Gori sprovode tri inspekcije - zdravstveno sanitarna, turistička i tržišna inspekcija. Turistička inspekcija, po Zakonu o taksama, kontroliše upotrebu duvana u ugostiteljskim objektima već duži niz godina. Naglasila je da su, na početku primjene ovog zakona, rezultati bili mnogo bolji kada je riječ o inspekcijskoj kontroli. Sanitarna inspekcija kontroliše u javnim i radnim prostorima a zdravstvena u zdravstvenim ustanovama. Tržišni inspektori kontrolišu promet duvanskih proizvoda na tržištu. Kazala je da, kada je riječ o nepravilnostima, koje su utvrđene na terenu u 2016. godini, sanitarna inspekcija je utvrdila 16 dok je tržišna inspekcija utvrdila 30 nepravilnosti. Kaznena politika se sprovodi na osnovu Zakona o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda. Raspon kazni je od 500 eura do 20 hiljada eura za pravna lica dok za fizička lica kazna iznosi 30 eura. Bilo o kojoj inspekciji da je riječ ona mora da se najavi kada treba da izvrši inspekcijski nadzor što utiče na pravo sagledavanje stanja, kada je o ovom problemu riječ. Kazala je da su analize pokazale da se Zakon o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda najviše krši u kancelarijskom prostoru (sudovima, Skupštini...). Izveštaji su pokazali da je, u posljednje dvije godine, u zdravstvenim ustanovama, medijima i predškolskim ustanovama došlo do smanjenja broja pušača ali je povećan broj pušača u kancelarijskim prostorijama. Kada je riječ o kontroli pušenja maloljetnika istakla je da je veoma teško utvrditi da li neko lice ima manje od 18 godina starosti jer bi se to lice moralo legitimisati a to je, kako je navela, u Crnoj Gori dozvoljeno samo policiji i komunalnoj inspekciji.

Predsjednik Odbora Suad Numanović je kazao da je, održavajući ovu sjednicu, Odbor opravdao cilj u susret obilježavanju Svjetskog dana borbe protiv pušenja, kroz multidisciplinarni pristup i zajedničku diskusiju. Naglasio je da se ovim problemom ne bi trebalo baviti samo na ovaj dan već svih 365 dana u godini. Mišljenja je da je značajno to što će Nacionalni savjet za

hronične nezarazne bolesti, kojim predsjedava premijer Crne Gore, početi sa radom u junu ove godine i što će se svi normativni akti, koji se tiču ovog problema, implementirati kroz njegov rad. Veoma je važno apelovati na lica koja se bave prodajom duvana maloljetnicima i veoma je značajno raditi na edukaciji i promjeni svijesti građana, prije svega mlade populacije i u tom pravcu uključiti i Ministarstvo prosvjete. Zaključio je da je cilj, do 2025. godine, smanjiti procenat upotrebe duvanskih proizvoda do projektovanih 30%, dodajući da neće biti zadovoljan ako taj procenat ne bude 31% ili 32%.

Na kraju sjednice, predsjednik Odbora Suad Numanović je predložio da se Sekretarijatu Odbora dostave, u roku od sedam dana, predlozi zaključaka, koji će, nakon njihovog usvajanja na nekoj od narednih sjednica Odbora, biti prosljeđeni organima nadležnim za njihovu realizaciju.

Na sjednici je usvojen zapisnik sa 6. sjednice Odbora.

Sjednica je završena u 12 sati i 15 minuta.

Sekretarka Odbora
Snežana Kaluđerović

Predsjednik Odbora
Suad Numanović